

Magyarország Alkotmánybírósága

1015 Budapest Donáti u. 35-45.

A Gyulai Törvényszék Büntetés-végrehajtás Csoportja útján

GYULAI TÖRVÉNYSZÉK 18.	
Postán, faxon, e-mailben, átadókönyvvél, elektronikusan érkezett, személyesen behozva, gyűjtőszekrényből kivéve.	
Érkezett:	2019 NOV 26.
Példány:	1 db
Melléklet:	8 db
Az ügyirat száma: 8.Bv.124/2019/13	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

[REDACTED]

[REDACTED] képviseletében eljárva

(ügyvédi meghatalmazás **P/1. szám** alatt csatolva) a következő

alkotmányjogi panasz indítványt

terjesztem elő.

Kérelem

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Gyulai Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 8.Bv.124/2019/6. számon hozott végzését (P/4. számon csatolva) és az azt helybenhagyó, Gyulai Törvényszék 12.Bpkf.281/2019/5. számú végzését (P/6. számon csatolva), mint alaptörvény-ellenes bírói döntést megsemmisíteni szíveskedjék.

I. Jogalap

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének III. Cikke, (kínzás és embertelen bánásmód tilalma) és XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése (bírószághoz való jog és jogorvoslathoz való jog, tisztességes eljáráshoz való jog).

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 27. § (1) bekezdése, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisíti az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést.

II. Indítványozó személyes érintettsége

Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy a végzések az Indítványozó büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló

2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban Bv. tv.) 10/A. § szerinti kártalanítási ügyében születettek, melyben kérelmezői minőségben vett részt.

III. Határidő

A **P/6. szám** alatt csatolt másodfokú végzést 2019. szeptember 24. napján kézbesítették Indítványozó részére, így az Abtv. 30. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróság Ügyrendje 28. § (2) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

IV. Jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Megállapítható, hogy indítványozónak a támadott végzésekkel szemben további jogorvoslati lehetőség nem volt biztosítva. A Bv.tv. 51. § (5) bekezdése értelmében büntetés-végrehajtási bíró és a törvényszék másodfokú határozatával szemben csak a Be. szerinti törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatnak van helye, amely kezdeményezésére Indítványozónak nincs lehetősége.

V. Alapvető alkotmányjogi jelentőség és bírói döntést érdemben befolyásoló Alaptörvény-ellenesség

Jelen ügy lényege, hogy Panaszos alapvető jogokat sértő fogvatartási körülményei orvoslása iránti kérelmét és a vonatkozó jogszabályokat a bíróságok súlyosan *contra legem* önkényesen alkalmazták, ezáltal pedig megfosztották Panaszost az alapjogai érvényesítése lehetőségétől. Egyúttal az elsőfokú bírósági végzést a Panaszos fellebbezése folytán felülvizsgáló másodfokú bíróság teljesen figyelmen kívül hagyta a fellebbezésben foglaltakat, az indokolásában egyáltalán nem tért ki a Panaszos által felhozott jogsértésekre.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés alapvető jelentőségét az adja, hogy a sérelmezett döntések Indítványozónak az Alaptörvény XVIII. Cikkében foglalt jogait teljes mértékben kiüresítették. A bíróságok az önkényes bírói jogértelmezés eredményeként utasították el részben a kérelmét, ami miatt az Indítványozó bírósághoz való joga és a jogorvoslathoz való joga is sérült, illetve az indokolt bírósági döntéshez való joga is. A jogalkotó Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdésében egyértelművé tette, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények orvoslása iránti kártalanítási kérelem benyújtásának csupán a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz benyújtása a feltétele, a panasz többszöri benyújtása azonban nem. A bíróságok súlyos *contra legem* jogalkalmazása a végzések Alaptörvény-ellenességét okozták megfosztva Indítványozót attól, hogy az Őt ért jogsérelmek, melyek az Alaptörvény III. Cikkét sértik magyarországi bírói fórum előtt legyenek kompenzálhatóak.

Az ügy alapvető alkotmányjogi jelentőségét támasztja alá az is, hogy az Alaptörvény III. Cikkében foglalt kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmód tilalmának, a Magyar Állam általi

be nem tartását kompenzáló eljárás során sérültek Indítványozó Alaptörvényben védett jogai. Mindezért a jelen beadványban tárgyalt kérdéssel a t. Alkotmánybíróságnak érdemben kell foglalkoznia. Ráadásul – ahogyan az a P/6. számon csatolt másodfokú végzésből is kiderül – jelen alkotmányossági probléma az alapvető jogokat sértő kártalanítási eljárásokban újabban tömegesen merül fel. (Azonos jogi érvelést tartalmazó anonimizált bv. bírói végzéseket **P/7. számon** mellékelünk.) Ez a súlyosan alkotmányosértő bírói jogértelmezés és jogalkalmazás pedig olyan generális szintű alkotmányossági problémát vet fel, ami amellet, hogy jelen konkrét ügygel kapcsolatban a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet valósít meg, megalapozza az Abtv. 29. § szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségi kérdés fennálltát is.

A panasz hangsúlyozottan nem ütközik az ún. negyedfokú jogorvoslat tilalmának elvébe, a beadványban foglaltakat semmiképpen nem lehet ekként értelmezni, az egyértelműen ellentétes lenne az Indítványozó előadásával és annak szándékolt tartalmával, mely tehát nem „önmagában” támadja a bírói döntéseket, hanem a fentiekben már jelzett és a továbbiakban részleteiben kifejtendő alkotmányjogi kontextusban.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 52. § (5) bekezdése értelmében az Indítványozó kéri adatai zártan kezelését.

• • •

I.

TÉNYEK

1. Indítványozó 2017. szeptember 5. napján őrizetbe, majd 2017. szeptember 7. napján előzetes letartóztatásba került. Az ellene fogatosított kényszerintézkedést a Békés Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben (a továbbiakban: bv. intézet) hajtották végre. Indítványozó 2019. március 18. napján kelt, a bv. intézethez 2019. március 19. napján érkezett beadványával panasszal élt a Bv.tv. 144/B. § szerint, amelyben kifogásolta a 16/2014. (XII. 19.) IM rendeletben meghatározott minimális fogvatartotti élettér hiányát, illetve azt, hogy a szívinfarktust követően a bv. intézetben megítélése szerint nem látták el megfelelően. (Indítványozó panasza **P/2. számon** mellékelve.)

2. Indítványozó 2019. március 18. napján kelt, a bv. intézethez 2019. március 20. napján érkezett beadványával kártalanítás iránti kérelmet nyújtott be az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt. (Kérelem **P/3. számon** mellékelve.) Indítványozó a kérelmében a szabadságot korlátozó kényszerintézkedések fogatosítása kezdetétől, azaz 2017. szeptember 5. napjától a kérelem előterjesztéséig kérte az alapvető jogokat sértő elhelyezési

körülményei miatti kártalanítást. Panaszos a kártalanítási kérelem benyújtási feltételét teljesítette, ugyanis élt a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasszal.

3. Indítványozó kártalanítási kérelmét a Gyulai Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja bírálta el első fokon a 8.Bv.124/2019/6. számú végzésével (**P/4. számon** mellékelve). A végzésben a bíróság 2017. szeptember 5. napjától 2019. március 18. napjáig előzetes letartóztatásban töltött időszakból 81 (nyolcvanegy) napra az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 97.200 forint kártalanítást állapított meg. A bíróság az előterjesztett kártalanítási kérelmet csupán részben ítélte alaposnak, ugyanis súlyosan *contra legem* jogalkalmazással a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdését akként értelmezte, hogy a kártalanítási kérelem benyújtási feltétele az, hogy a fogvatartott 3 havonta éljen a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasszal. A bíróság megállapította, hogy mivel Indítványozó csak 2019. március 18. napján élt a Bv. tv. 144/B. § szerinti panaszbeadvánnyal, ezért a kártalanítási kérelemben sérelmezett időszak tekintetében pusztán a panaszbeadványt megelőző 3 hónap vizsgálható. Így a bíróság csak 2018. december 18. napjától 2019. március 18. napjáig vizsgálta, a 2017. szeptember 5. napjától 2018. december 17. napjáig terjedő időszakra vonatkozó kérelmet pedig a Bv. tv. 70/A. § (5) bekezdés c) pontja, azaz a panaszbeadvány hiánya miatt érdemi vizsgálat nélkül elutasította.

- A Bv. tv. 10/A. § (1) bekezdése a következő: *(1) Kártalanítás jár az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogvatartottnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) által előidézett sérelem miatt. A kártalanítás minden egyes, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között eltöltött nap után jár. A kártalanítás megfizetésére az állam köteles.*
- A Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdése a következő: *(6) A kártalanítás iránti igény benyújtásának feltétele az is, hogy az elítélt vagy - a kényszergyógykezelt, illetve az előzetes kényszergyógykezelt kivételével - az egyéb jogcímen fogvatartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt a 144/B. §-ban meghatározott panaszt előterjessze a végrehajtásért felelős szerv vezetőjéhez. Ez a feltétel akkor alkalmazandó, ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött napok száma a harmincat meghaladja. Ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény hosszabb időn át fennáll, három hónapon belül újabb panaszt előterjeszteni nem kell. Nem*

róható az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott terhére, ha rajta kívül álló okból nem tudta a panaszjogát érvényesíteni.

- A Bv. tv. 70/A. § (5) bekezdése a következő: *(5) A büntetés-végrehajtási bíró a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül az iratok alapján elutasítja, ha*

a) a kérelem elkészett,

b) a kérelem nem az arra jogosulttól származik,

*c) az elítélt a 144/B. §-ban meghatározott **panaszt nem terjesztette elő** vagy*

d) a kérelemben megjelölt időszakra vonatkozóan az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB az államot kártérítésre kötelezte, vagy a polgári bíróság kártérítést vagy sérelemdíjat ítélt meg.

4. Az elsőfokú bíróság a sérelmezett több mint másfél éves időszakból 15 hónapnyi intervallumot érdemi vizsgálat nélkül figyelmen kívül hagyott, a vizsgált 3 hónapból pedig 81 nap tekintetében megállapította, hogy a rendelkezésre álló élettér nem érte el a vonatkozó jogszabályokban foglalt minimumot, és így a 81 nap tekintetében sérültek Indítványozó alapvető jogai. Tette ezt a bíróság dacára annak, hogy az embertelen bánásmód tilalmát sértő fogvatartás a teljes időszakban sajnálatos módon fennállt, így alkalmazni kellett volna azt a szabályt, hogy újra meg újra nem kell panaszt előterjeszteni. Az ilyen panaszok ismételt előterjesztésének elvárása már csak azért is abszurd, mert a bv. intézetek önhibájukon kívül nem képesek orvosolni a helyzetet – egyszerűen nincs elég hely.

5. Indítványozó 2019. július 24. napján törvényes határidőn belül fellebbezéssel élt a **P/4. számú** elsőfokú végzés ellen, az Indítványozó fellebbezése **P/5. számon** mellékelve. Fellebbezésében előadta Indítványozó, hogy az elsőfokú bíróság az Alaptörvény 28. cikkével ellentétesen súlyosan önkényesen értelmezte a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdését. Azt a jogszabály céljával, a józan ésszel és a közjóval ellentétesen értelmezte, ugyanis a bíróság értelemezésével ellentétben a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése **nem írja elő**, hogy a kártalanítási kérelmet csak 3 havonta előterjesztett panaszok esetén lehet előterjeszteni. A Bv. tv-nek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények orvoslása iránti kártalanítási eljárásra vonatkozó szabályai eljárásjogi és így közjogi szabályoknak minősülnek. Ezáltal pedig garanciális jelentősége van annak, hogy a bírósággal vagy hatósággal szemben eljáró féltől csak olyan kötelezettség lehessen elvárható, amelyet a jogszabály előír számára, vagy a bíróság számára az előírás lehetőségét a törvény lehetővé teszi. Mivel a Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdése nem írja elő konkrétan a kérelmezők számára, hogy 3 havonta a panasz előterjesztését, és ennek előírására a bíróságot sem jogosítja fel a törvény, ezért jogszerűtlenül várta el a Gyulai Törvényszék Bv.

Csoportja Indítványozótól mindezt. A fentiekre tekintettel kérte Indítványozó a másodfokú bíróságtól, hogy változtassa meg az elsőfokú végzést akként, hogy 2017. szeptember 7. napjától kezdődően vizsgálja a sérelmezett időszakot. Valamint arra tekintettel, hogy szinte minden fogvatartásban töltött napon fennálltak az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények, kérte Indítványozó, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított 1200 Ft-os napi tétel helyett a törvényi maximumot, azaz 1600 Ft-os napi tételt határozzon meg a bíróság.

6. Indítványozó fellebbezését a Gyulai Törvényszék, mint másodfokú bíróság bírálta el a mindössze alig 2 oldal terjedelmű 12.Bpkf.281/2019/5. számú végzésével (**P/6. számon** mellékelve), amelyben elutasította Indítványozó fellebbezését, és helybenhagyta az elsőfokú végzést. A másodfokú végzést Indítványozó jogi képviselője részére 2019. szeptember 24. napján kézbesítették elektronikus úton. A másodfokú végzés indokolása a következő. A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság helyes jogi érvelés alapján jutott arra a következtetésre, hogy Indítványozó kártalanítási kérelme csak részben alapos – **„figyelemmel az e körben jelenleg érvényesülő bírói gyakorlatra”** (*sic!*). Hangsúlyozzuk, hogy az elsőfokú bíróság érvelésére mindössze ennyi utalás történt a másodfokú végzésben. Ezt követően a végzés pontosította az elsőfokú végzés által vizsgált időszakot annyiban, hogy az utolsó vizsgálendő napot 2019. március 18. helyett 2019. március 19-ben jelölte meg, egyebekben nem. A másodfokú végzés az **Indítványozó által előterjesztett fellebbezésben foglalt kifogásokkal egyáltalán nem foglalkozott.**

...

II.

A BÍRÓI DÖNTÉS ALAPTÖRVÉNYELLENESSÉGÉNEK AZ OKA

7. Elöljáróban fontos hangsúlyozni, hogy az Alkotmánybíróság elvárja a rendesbíróságoktól, hogy ítélezésük során az ügy alapjogi aspektusait figyelembe vegyék. Az Alaptörvény 28. cikkének első mondata ([a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik) az állam (a bíróságok) kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassa. Emellett természetesen a jogalkotó feladata az Alaptörvényben foglalt jogok érvényesítése a normaalkotási tevékenysége során, de amint a magánjogi jogszabályoknak meg kell felelniük az Alaptörvényben foglaltaknak, úgy a magánjogi jogalanyokra is – közvetett módon – kihat az Alaptörvény normatartalma, a valódi alkotmányjogi panasz intézményén és a rendes bíróságok joggyakorlatán keresztül.

8. Ezzel a rendes bíróságok ítélkező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevőleges védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén. Az Alaptörvény említett rendelkezése **azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat.** Amint az Alkotmánybíróság azt az alkotmányjogi panasz jogintézményével összefüggésében kifejtette: „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}.

9. Mindezek – amint ezt az Alkotmánybíróság már több esetben is hangsúlyozta – nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során **figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra** {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}.

A kínzás és embertelen bánásmód tilalmának megsértése – Alaptörvény III. Cikk

10. A kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát az Alaptörvény mellett valamennyi jelentős nemzetközi emberi jogi egyezmény is előírja. Az Alaptörvény III. Cikk (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy „[s]enkit **nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni**, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.”

11. Az Európa Tanács tagállamai 1987. november 26. napján Strasbourgban aláírták a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezményt (Magyarországon az 1995. évi III. törvény hirdette ki), amely kifejezetten azt a célt szolgálja, hogy a szabadságuktól megfosztott személyeknek a kínzás és az embertelen vagy

megalázó büntetések vagy bánásmód elleni védelmét nem bírósági, hanem megelőző jellegű, látogatáson alapuló eljárások segítségével erősítsék. Az 1. cikk alapján jött létre a CPT, amely a részes államokban tett látogatások során vizsgálja meg a fogvatartottakkal való bánásmódot, majd jelentéseiben - amennyiben ez szükséges - ajánlásokat, javaslatokat tesz az érintett államnak. Az Európa Tanács számos dokumentumban foglalkozott a fogvatartottakkal kapcsolatos megfelelő bánásmóddal, amelyek közül - jelen ügy tárgyára figyelemmel - kiemelést érdemel a Miniszteri Bizottság Rec. (2006) 2. számú ajánlása az (új) Európai Börtönszabályokról, valamint a Miniszteri Bizottság R (99) 22. számú ajánlása a börtönök túlszűfolttságáról és a börtönnépesség növekedéséről.

Az EJEB esetjoga

12. Az Egyezmény 3. Cikkét az egyik legalapvetőbb cikkének kell tekinteni, amely az Európa Tanácsot megalkotó demokratikus társadalmak alapértékeit testesíti meg (lásd: *Pretty v. Egyesült Királyság*, no. 2346/02, § 49, ECHR 2002-III). Ellentétben az Egyezmény más rendelkezéseivel, abszolút módon van megfogalmazva, kivétel, fenntartás, az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés lehetősége nélkül (lásd: *Chahal v. Egyesült Királyság*, 1996. november 15., § 79, *Reports* 1996-V).

13. Az embertelen bánásmódnak el kell érnie egy bizonyos súlyosságot ahhoz, hogy a 3. Cikk hatálya alá essen. Ezen minimumszint értékelése relatív, az eset összes körülményétől függ, mint például a bánásmód természetétől és körülményeitől, időtartamától, fizikális és mentális hatásától és, bizonyos mértékben, az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától (lásd: *Costello-Roberts v. Egyesült Királyság*, 1993. március 25., § 30, Series A no. 247-C, és *A. v. Egyesült Királyság*, 1998. szeptember 23., § 20, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI).

14. Az EJEB következetes ítélkezési gyakorlata értelmében kizárólag a jogszerű bánásmód vagy büntetés bizonyos formáihoz szükségszerűen kapcsolódó szenvedésen túlmenő, további szenvedés és megalázás sérti az Egyezmény 3. cikkében foglalt tilalmat. A személyi szabadságtól való megfosztáshoz vezető intézkedések (jellemzően valamely kényszerintézkedés vagy szabadságvesztés büntetés okán történő fogvatartás) gyakran járnak együtt ezzel a körülménnyel, ezért az államnak biztosítania kell, hogy egy személy fogvatartásának körülményei ne sértsék az adott személy emberi méltóságát. Az államnak ennek megfelelően garantálnia kell, hogy az intézkedés végrehajtásának módja és formája nem teszi ki a személyt a fogvatartásával elkerülhetetlenül együtt járó szenvedés szintjén túlmenő szorongásnak vagy megpróbáltatásnak, illetve azt is, hogy - egy büntetés-végrehajtási intézettől

elvárható mértékben - a fogvatartott egészsége és jóléte megfelelően biztosított legyen (*Kudta v. Lengyelország* [GC], (30210/96.), 2000. október 26., 92-94. bekezdés).

Az Alkotmánybíróság releváns gyakorlata

15. Az Alkotmánybíróság a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés abszolút tilalmát kimondó rendelkezés [Alkotmány 54. § (2) bek., illetve Alaptörvény III. cikk (1) bek.] tartalmának részletes kifejtésével először a 32/2014 (XI. 3.) számú határozatában foglalkozott. Ebben a döntésében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy bár az Alaptörvény külön cikkben szabályozza az emberi élethez és méltósághoz való jogot (II. cikk) és a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát (III. cikk), az alkotmányozó hatalom normaszervezési módja csupán formai különállást valósít meg, így az Alkotmánybíróság értelmezésében a III. cikk (1) bekezdésében megjelenő tilalmak az emberi élethez és méltósághoz való jog megsértése tilalmának önálló, speciális megfogalmazásai is egyben. E felfogás összhangban van az Egyezmény 3. cikkének EJEB által kibontott tartalmával is, amely szerint az említett tilalmak megszegése az emberi méltóság sérelmét is jelenti.

16. A fogvatartottak alapjogaiba "[...] történő beavatkozás jogalapját a büntetőeljárásban meghozott jogerős ítélet teremti meg, a tényleges korlátozás, beavatkozás azonban a végrehajtás menetében történik. Az egyének helyzetében jogilag ugyan az elítélés, ám ténylegesen a végrehajtás ténye váltja ki az érzékelhető változást." [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31., legutóbb megerősítve: 30/2013. (X. 28.) AB határozat, ABH 2013, 892, 902.] Az Alkotmánybíróság mindezekre figyelemmel hangsúlyozza, hogy **a kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmának abszolút jellegéből következik, hogy érvényesülését minden esetben - így a fogvatartás végrehajtása során is - biztosítani kell.**

Fenti elvek jelen ügyre alkalmazva

17. Jelen beadványban támadott bírósági végzések sértik az Alaptörvény III. Cikkét, mivel nem biztosítanak kompenzációt Indítványozónak az előzetes letartóztatása és a szabadságvesztés büntetése végrehajtása során elszenvedett kínzás tilalmába ütköző sérelem miatt, azaz a jogszabályban előírt minimális fogvatartotti élettér teljes hiánya miatt.

18. Hangsúlyozandó, hogy az Indítványozó a sérelmezett 18 hónapos időszakból mindössze alig 3 hónap tekintetében kapott kártalanítást úgy, hogy az eljáró bíróságok érdemi vizsgálat

nélkül súlyosan *contra legem* önkényes jogalkalmazás eredményeként elutasították Indítványozó kérelmét 15 hónap tekintetében. A kínzás- és embertelen bánásmód tilalma jellegéből fakadóan olyan alapjog, melynek sérelme sokszor csak utólagos kompenzációval orvosolható. Jelen ügyben a büntetés-végrehajtási intézmények állapota miatt az állam nem képes biztosítani az emberhez méltó fogvatartási körülményeket, pedig erre kötelezettsége lenne.

19. Hangsúlyozandó már ezen a ponton, hogy jelen alkotmányjogi panasz nem ütközik az ún. negyedfokú jogorvoslat tilalmába. Ez az szabály elsősorban a tisztességes eljáráshoz való jog körében értelmezhető és azt a célt szolgálja, hogy a bizonyítékok értékelése, a pervezetés és az anyagi jogszabályok szakjogági értelmezést újból ne lehessen vita tárgyává tenni az Alkotmánybíróság előtt. Az egyéb alapvető jogok esetében azonban az Alkotmánybíróságnak minden esetben néznie kell az eredményt, és ha az alapvető jog sérelmére is vezetett, akkor ki kell mondania, hogy ez a szakjogági jogértelmezés Alaptörvénybe ütköző.

20. Az Egyezmény 3. cikke alapján az államnak azt kell biztosítania, hogy a személy fogvatartására az emberi méltóság tiszteletben tartásával összeegyeztethető feltételek között kerüljön sor, hogy az intézkedés végrehajtásának módja és módszere ne vesse az egyént a fogvatartással óhatatlanul együtt járó szenvedés elkerülhetetlen szintjét meghaladó erősségű gyötrelmére és nehézség alá (ld. *Kudla v. Poland* [GC], no. 30210/96, §§ 92-94, ECHR 2000-XI). Indítványozó rendkívül hosszú időt töltött a kínzás tilalmába ütköző fogvatartási körülmények között, amiért a bíróságok önkényes jogértelmezése következtében a sérelmezett időszak jelentős részében semmilyen kompenzációban nem részesült, pedig a teljes sérelmezett időszak tekintetében megvalósult a kártalanítási kérelme benyújtása előfeltételeként a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz előterjesztettsége.

21. Hangsúlyozandó, hogy a Bv.tv. 10/A. § szerinti kártalanítási eljárás célja az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények orvoslása. A tény, hogy a jelen kérelemben sérelmezett bírósági végzések alaptörvényellenes jogértelmezéssel és -alkalmazással lényegében megfosztották Indítványozót az alapvető jogait ért sérelem orvoslásától, önmagában megvalósítja az Egyezmény III. cikke és az Alaptörvény III. cikke sérelmét. Ugyanis az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 28. cikkével kapcsolatos gyakorlata értelmében az ítélkező bíróságoknak az előttük fekvő alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintettel kell eljárniuk, és az általuk kialakított jogértelmezésnek összhangban kell állnia a jog alkotmányos tartalmával. A jelen ügy alapjául szolgáló eljárásban pedig a bíróságok pont a lényegétől igyekeztek megfosztani az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények orvoslása

iránti eljárást azáltal, hogy a Bv.tv. 70/A. § (5) bekezdés szerinti taxatív felsorolásban meg nem határozott okból utasították vissza Indítványozó kérelmét.

Alaptörvény XXVIII. Cikkének sérelme

22. **Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. A XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint pedig mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.**

A tisztességes eljáráshoz való jog megsértése - Contra legem jogértelmezés és -alkalmazás

23. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése deklarálja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság klasszikus megfogalmazásában: „a tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmányban explicit módon nem nevesített, de az alkotmánybírósági gyakorlatban az 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének egymásra vonatkoztatásából tartalmilag levezetett alkotmányos alapjog” [315/E/2003. AB határozat].

24. „A „tisztességes eljárás” (*fair trial*) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem [...] az Alkotmány alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl az általában elfogadott értelmezése szerint a *fair trial* olyan minőség, amelyet **az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni.** Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint **az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”** [6/1998. (III. 11.) AB határozat].

25. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog értelmezésére vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat tekintetében a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat indokolásának [19] bekezdése szerint „egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos

olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön.

26. Figyelemmel arra, hogy a t. Alkotmánybíróság több döntésében is hivatkozta és rendszeresen figyelemmel van a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára, az alábbiakban a tisztességes eljárás kapcsán ezen fórum gyakorlatát is hivatkozzuk. A Bíróság esetjoga értelmében a tisztességes eljáráshoz való jogra történő hivatkozás megillet minden olyan személyt, aki úgy véli, hogy jogellenes beavatkozás történt valamely jogának gyakorlásába, és aki azt panaszolja, hogy nem volt lehetősége arra, hogy igényét a 6. cikk 1. bekezdésében támasztott követelményeknek megfelelően bíróság elé terjessze. (ld. *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, 23 June 1981, § 44, Series A no. 43)

27. **Az eljárás tisztessége követelményének sérelmét az EJEB csak akkor tartja megállapíthatónak, ha azt a per későbbi szakaszaiban sem orvosolták.** A Bíróság többször megállapította, hogy a tisztességes eljárás kapcsán a szabályozás a Részes Állam hatásköre, annak megtartása pedig a nemzeti bíróságok elsődleges feladata. A Bíróság az ilyen természetű ügyekben az Egyezmény értelmében azt vizsgálja, hogy maga az egész eljárás természete tisztességesnek minősíthető-e. (*Elsholz v. Germany* [GC], no. 25735/94, § 66, ECHR 2000-VIII)

28. **Az Alkotmánybíróság gyakorlatában összekapcsolta a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és az önkényes jogalkalmazás tilalmát.** Elvi éllel kimondta: „[a] bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. **A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével.**” (20/2017. (VII. 18.) számú AB határozat).

29. Az Alkotmánybíróság azonban csak kivételesen, szigorú feltételek fennállása esetén állapítja meg a jogalkalmazói önkény fennállása miatt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét. Tehát a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet. **A *contra legem* jogalkalmazásnak egyben alkotmányellenesnek, azaz az Alaptörvénnyel ellentétesnek kell lennie (*contra constitutionem*)** {lásd 3280/2017. (XI. 2.) AB határozat, Indokolás [38]}. Jelen esetben

a bírósági jogértelmezés a rá vonatkozó, az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyta, emiatt *contra constitutionem* vált önkényessé, és így az Indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét is okozta.

30. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában rögzítette, hogy nem tekinti feladatának a bírósági jogalkalmazás felülvizsgálatát, csupán annak alkotmányos kereteinek betartását ellenőrzi, különös tekintettel a bírósági jogértelmezésnek az Alaptörvény 28. cikkében foglalt lényeges elemeire, egyrészt az alapjogi érintettség, valamint a jogszabályi célhoz kötött jogértelmezési alapelv vizsgálatára. Maga az Alaptörvény 28. cikke is akként fogalmaz, hogy a jogértelmezésnek a jogszabály célját elsősorban kell figyelembe vennie, és nem zárja ki, hogy a jogszabály tartalmának megállapításakor a bíróság egyéb szempontokra is figyelemmel legyen, és hogy ezek mérlegelése során, indokolt esetben, a jogszabály eredeti céljával ellentétes következtetésre jusson. Az a bírósági mérlegelés azonban, amely a jogszabály céljának vizsgálatát teljes mértékben és kifejezetten kizárja, már alaptörvény-ellenesnek minősül.

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság fenti gyakorlatát – figyelemmel az Emberi Jogok Európai Bíróságának a gyakorlatára is [különösen: Beian kontra Románia (30658/05), 2007. december 6.] – annyiban pontosította, hogy elismerte: vannak olyan helyzetek, amikor egy szabályozás felülrírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. **„A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé.** Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]}

- *Kártalanítási kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítása*

31. Jelen ügyben az elsőfokú bíróság önkényes jogértelmezéssel úgy értelmezte a Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdését, hogy az alapján a kártalanítási kérelem benyújtásának és elbírálhatóságának feltétele az, hogy a Bv.tv. 144/B. § szerinti panaszbeadvánnyal Indítványozó minden 3 hónapban köteles lett volna élni. A Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdése ilyen követelményt azonban nem tartalmaz. A hivatkozott rendelkezés harmadik fordulata, amelyre a bíróság a követelményt alapozta így szól: *„Ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény hosszabb időn át fennáll, három hónapon belül újabb panaszt előterjeszteni nem kell.”* Azonban ez a rendelkezés sem írja elő explicite, hogy 3 havonta élnie kellett volna

Indítványozónak a 144/B. § szerinti panasszal. Hiszen, ha e követelmény előírása lett volna a jogalkotó szándéka, akkor azt egyértelműen akként fogalmazta volna meg. A Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdés, és különösen annak harmadik fordulata semmilyen egyértelmű kötelezettséget nem támaszt a kártalanítási kérelem előterjeszthetősége előfeltételeként a panasz háromhavi kötelező előterjesztendőségére, és nem is definiálja a törvény sem itt, sem az értelmező rendelkezések között, hogy mit tekint „hosszú időnek”.

32. Sehol nem mondja azt a jogszabály, hogy a panasz „vizsamenőleg” a panasz benyújtását megelőző 3 hónapra érvényes – miért is lenne? Egy hosszan fennálló jogellenes állapot bármely napján be lehet nyújtani a panaszt, az a kártérítési kérelem szempontjából az egész periódusra eljárásjogi jogalapot jelent. Az Alkotmánybíróság a IV/126/2019. ügyszámú alkotmányjogi panaszeljáráásban megállapította, hogy az Alaptörvény 28. cikkben foglalt bírósági jogértelmezési hatáskör sérelmét okozza, ha olyan alapon utasítja el a kártalanítási kérelmet a bíróság, amelyet a Bv. tv. 70/A. § (5) bekezdése nem sorol fel. Jelen esetben Indítványozó élt a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasszal, így a Bv.tv. 70/A. § (5) bekezdés c) pontja alapján nem utasíthatták volna vissza érdemi vizsgálat nélkül az Indítványozó által sérelmezett időszak jelentős részét. Hiszen a Bv.tv. 70/A. § (5) bekezdés c) pontja **nem akként rendelkezik**, hogy „*az elítélt a 144/B. §-ban meghatározott panaszt nem terjesztette elő minden 3 hónapban*”. A konkrét eset konkrét körülményeiben minden más jogértelmezés abszurd, hiszen, ahogyan fentebb is utaltunk rá, de facto a panasz benyújtása teljesen felesleges a jogsérelem orvoslása szempontjából. Ennek oka, hogy a bv. intézetek nem képesek orvosolni a túlszűfolttságot, így a panasznak helytadás mellett érdemi intézkedést sosem tesznek vagy csak látszólagos eszközeik vannak (pl. heti egy plusz óra szabad levegő tartózkodás engedélyezése.) Mindezért nemcsak a jogszabályi nyelvtani értelme zárja ki a 3 havonta újra benyújtandó panasz követelményét is, hanem a józan ész is (abból a szempontból is, hogy ezek a teljesen felesleges panaszok az amúgy is rendkívül leterhelt bv adminisztrációnak hatalmas többletterhet okoznak, tökéletesen értelmetlenül.) Ennek ellenére az eljáró bíróságok úgy tesznek, mintha ez a panasz tényleges jogorvoslat lenne, ami hatékonyan képes javítani az érintettek helyzetén. A valóság ezzel szemben az, hogy a panasz jogintézménye tökéletesen hatástalan és értelmetlen jelenlegi formájában. Hatékonyságot csak akkor nyerne, ha a túlszűfolttságot meg tudná szüntetni, de ehhez vagy a régóta tervezett börtön-építési reformnak kellene megvalósulnia vagy egyéb eszközökkel (pl. a büntetés kiszabás enyhítésével) kellene a fogvatartottak számát csökkenteni. Természetesen ebben az esetben viszont senki nem panaszkodna a börtönviszonyokra, mert nem lenne miért...

33. A Bv.tv idézett szabályait tehát az Alaptörvény 28. Cikkben foglalt értelmezési követelmények alapján nem lehet sem a törvény céljával, sem a közjóval és a józan ésszel sem úgy értelmezni, hogy az alapján a kérelmezőnek kötelessége lenne 3 havonta panasszal élni ahhoz, hogy a bíróság érdemben foglalkozzon a kártalanítási kérelmével.

34. Márpedig a törvény célja annak indokolása a Bv.tv. 10/A. § tekintetében a következő: „*A módosítás annak elérésére, hogy az EJEB elvárásainak megfelelő hatékony hazai jogorvoslat keretében, hazai fórum előtt legyenek orvosolhatók a zsúfolt körülmények közötti fogvatartás miatti jogsérelmek, egy új, sui generis jogintézményként vezeti be a jogsérelemmel arányban álló, hatékony kompenzációt biztosító kártalanítási eljárást. (...) Az egyéb, sérelmes helyzetet fokozó elhelyezési körülmények példálózó jelleggel kerülnek felsorolásra az EJEB esetjoga alapján. A kártalanítás minden olyan napra jár, amelyet az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött.*” Ezzel pedig nem lehet összeegyeztethető az olyan jogértelmezés, amely a törvényben meg nem határozott plusz feltétel teljesítéséhez köti a kártalanítási kérelem elbírálhatóságát. Ugyanis az eljárási jogszabályok azok közjogi jellegénél fogva a kiszolgáltatott helyzetben levő félként eljáró kérelmezők számára csak egyértelmű kötelezettségeket írhatnak elő, e rendelkezéseket pedig a bíróságok sem jogosultak önkényesen értelmezni.

35. A fentiek alapján igazolásra került, hogy az elsőfokú bíróság súlyosan jogsértő és önkényes jogértelmezése *contra legem* jogalkalmazásnak minősült. Azáltal, hogy az Indítványozó kifejezett és indokolt kérelme ellenére ezt a súlyos jogsértést a másodfokú bíróság nem orvosolta, hanem helybenhagyta az elsőfokú végzést, maga is megvalósította a *contra legem* jogalkalmazással az Indítványozó alkotmányos jogai megsértését.

36. Külön kiemelendő, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogértelmezése helyességét az „*e körben jelenleg érvényesülő bírói gyakorlatra*” alapozta. (Azonos *contra legem* önkényes jogalkalmazással élő bv. bírósági végzéseket **P/7. számon** mellékelünk.) Ezzel kapcsolatban hangsúlyozzuk, hogy Magyarországon nem érvényesül az angolszász értelemben vett precendesjog, azaz pusztán az a tény, hogy az egyik bíróság az eljárása során egy bizonyos jogértelmezésre jutott, az nem jelenti azt, hogy ezt az egyébként a fentiekből láthatóan súlyosan alkotmányosértő értelmezést a többi bíróságnak is át kellene vennie. Ráadásul a Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdése tekintetében a Gyulai Törvényszék Bv. Csoportja és a Gyulai Törvényszék másodfokú tanácsa által használt – *contra legem* – jogértelmezéssel kapcsolatban semmilyen kúriai jogegységesítő döntés nem született, azaz még erre hivatkozással sem kellett volna a Gyulai Törvényszék másodfokú tanácsának ezt a jogértelmezést elfogadnia és tovább vinnie. Kiemelendő, hogy a jelen kérelemben támadott bíróság végzések ugyanakkor a vonatkozó

jogszabályi környezet és a felsőbb bírósági gyakorlat változatlansága mellett egy olyan új jogértelmezéssel – és *contra constitutionem* jogalkalmazással – éltek, amely szöges ellentéte a börtönviszonyok miatti kártalanítási eljárásokban tapasztalt korábbi gyakorlatnak. **(P/8. számon** mellékelünk korábbi ilyen tárgyú anonimizált végzéseket.) A korábbi gyakorlat helyesen értelmezte a 144/B. § szerinti panasz előterjesztendőségé, mint a kártalanítási kérelem benyújtásának feltételét, azaz pusztán a panasz benyújtását és nem annak repetitív benyújtását értelmezték feltételként. Az új, jelen kérelemben is sérelmezett jogértelmezés azonban súlyosan jogellenes és hátrányos feltételként szabta meg a 3 havonta történő ismételt benyújtást. Hangsúlyozzuk tehát, hogy a jelen kérelemben támadott végzések esetében nem önmagában az eltérő jogértelmezés tényét vitatjuk, hanem azt, hogy a végzések mindennemű jogalapot nélkülözve egy olyan, az Indítványozóra terhesebb feltételt állítottak Indítványozó elé, amelyről a törvény nem rendelkezett.

37. Emellett az Alkotmánybíróság több határozatában is kifejezetten hivatkozott a Nemzeti Hitvallásnak az ügyek méltányos, visszaélés és részrehajlás nélküli intézésére vonatkozó szabályára (legutóbb a 3210/2019. (VII. 16.) számú AB határozata) amely köti a bíróságokat az eljárásjogi szabályok értelmezésénél. Éppen ezért alakíthatta ki az Alkotmánybíróság azon állandóan alkalmazott álláspontját, miszerint az egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet **az eljárás «méltánytalan»** vagy «igazságtalan», avagy «nem tisztességes» [ABH 1998, 95.]. Jelen eljárás nem vett tudomást arról, hogy a bíraskodás nem önmagáért van, hanem szolgálat, amely esetében a méltányos ügyintézés a Nemzeti Hitvallás alapján megkerülhetetlen követelmény. Az ügyek méltányos elintézése természetesen végződhet elutasítással; de nem oly módon, hogy a bíróságok az alkalmazandó jogszabályokat önmagukból teljességgel kiforgatják annak érdekében, hogy a kérelmezőt szándékosan méltánytalan és jogsértő helyzetbe hozzák. Jelen ügyben ezt az alkotmányos minimumot sem teljesítette az eljáró két bírói fórum, ami a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére vezetett.

A bírósághoz való jog, a jogorvoslathoz való jog és az indokolt bírósági döntéshez való jog megsértése

38. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint - 3027/2018. (II. 6.) AB határozat - a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített **bírósághoz való jog** valamennyi feltételét is. (ABH 1998, 91, 98–99.) Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint **a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen.**

Önmagában a bírói út igénybevétele formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is” (Indokolás [24]).

39. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt is rögzítette, hogy a bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a **bírószági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek**. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, „elszenvedői” a bírósági eljárásnak. Alaptörvényben biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogait és kötelezéseiket elbírálja s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt, és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére. [59/1993. (XI. 29.) AB határozat].

40. Az EJEB értelmezésében a bírósághoz való jog, egyik aspektusa a hozzáférés joga, azaz a bíróság előtti eljárás megindításához való jog (*Golder kontra Egyesült Királyság*, § 36). A „bírósághoz való jog” és a hozzáférés joga nem abszolút jogok. Korlátozásoknak vethetők alá, de ezek **nem szűkíthetők vagy csökkenthetők az egyének hozzáférését olyan módon vagy mértékben, amely már ezen jog lényegét vonná el** (*Philis kontra Görögország*, § 59; *De Geouffre de la Pradelle kontra Franciaország*, § 28, és *Stanev kontra Bulgária* [GC], § 229).

41. Az ügy speciális körülményeitől függően, ezen jog gyakorlati és hatékony jellege csorbulhat, például: olyan eljárásjogi korlátok miatt, amelyek kizárják vagy korlátozzák a bírósághoz való fordulás lehetőségét. A nemzeti bíróságok különösen szigorú eljárásjogi jogértelmezése (eltúlzott formalizmus) megfoszthatja a kérelmezőket a bírósághoz való hozzáférés jogától (*Perez de Rada Cavanilles kontra Spanyolország*, § 49; *Miragall Escolano kontra Spanyolország*, § 38; *Société anonyme Sotiris és Nikos Koutras ATTEE kontra Görögország*, § 20). Továbbá, a bírósághoz való jogba nemcsak eljárás megindításának joga tartozik bele, hanem a jogvita bíróság általi eldöntéséhez való jog is.

42. Az EJEB az indokolt bírói döntéshez való jogot az Egyezmény 6. Cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog részének tekinti. A Bíróság kiindulópontja az, hogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami gátat szab önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak és erősíti a bírói döntések tekintélyét. (*Taxquet kontra Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 90.; *Shala kontra Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10.; § 29.)

43. A Bíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be, és az adott bírói döntés természete, és az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség követelményét. (Tatishvili kontra Oroszország, 1509/02.; 2007. február 22.; § 58.; Grádinar kontra Moldova, 7170/02.; 2008. április 8.; § 107.; Sholokhov kontra Örményország és Moldova, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.)

44. A Bíróság kimondta, hogy a döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alaposággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot. A Bíróság álláspontja szerint nem felel meg az Egyezmény 6. Cikkében foglalt elvárásnak, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben. (Helle v. Finnország, 20772/92.; 1997. december 19.; § 60.; Karakasis v. Görögország, 38194/97.; 2000. október 17.; § 27.; Boldea v. Románia, 19997/02.; 2007. február 15.; § 30.; Tacquet v. Belgium, 926/05.; 2010. november 16.; § 91.; Vojtěchová v. Szlovákia, 59102/08.; 2012. szeptember 25., § 35.)

45. A Bíróság követelményként támasztotta a nemzeti bíróságokkal szemben azt, hogy vizsgálják meg a panaszos által előterjesztett kérelmeket. Ez alapján pedig a konzekvens bírósági gyakorlat értelmében megállapítható az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdése sérelme, ha a nemzeti bíróságok ignorálják a panaszos által felvetett konkrét releváns és fontos kérdéseket (Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine, § 280; Zhang v. Ukraine, § 78).

46. A Bíróság gyakorlata értelmében, ha a panaszos kifogásolja egy felsőbb bírói fórum előtt, hogy alsóbb bíróság döntése hiányos ténybeli vagy jogi alapon áll, úgy a felsőbb bíróság köteles maga megadni a hiányzó indokolást (Tatishvili v. Russia, § 62).

47. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog részének tekinti az indokolt bírói döntéshez való jogot is. Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon. [IV/3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, ABH 2012,131.; Indokolás (4) bekezdése] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság

nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat. [3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, ABK 2012, 504-505.; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, ABK 2012, 622-624; Indokolás (5)].

48. Az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket. [összefoglalóan lásd: 7/2013. (III. 1). AB határozat].

49. Jelen ügyben a másodfokú bíróság fent már kifejtett módon megfosztotta Indítványozót a bírósághoz való hozzáférés jogától és ezzel összefüggésben a jogorvoslathoz való jogától is, amikor a másodfokú végzésében semmilyen módon nem reagált az Indítványozó fellebbezésében előterjesztett érveire. Holott az EJEB és az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata értelmében, amennyiben a kérelmező konkrét kérelemmel fordul a felsőbb bírói fórumhoz annak érdekében, hogy az orvosolja az alacsonyabb bírói fórum által elkövetett jogsértéseket, akkor a felsőbb bírói fórum köteles nemcsak a támadott döntést, de a kérelmező kérelmét is érdemben megvizsgálni, és részletes indokolással ellátni a felülvizsgálat tárgyában hozott döntését. A másodfokú bíróság a P/6. számon csatolt végzésében e követelmények egyikének sem tett eleget. Ugyanis az Indítványozó fellebbezésében hivatkozottakkal és azok indokaival egyáltalán nem foglalkozott a másodfokú bíróság a végzésében. Ezáltal pedig Indítványozó fellebbezése lényegében elbírálatlanul maradt úgy, hogy a bíróság e döntésének még az indokait sem közölte Indítványozóval, ezek pedig olyan súlyos alapjogsérelmek,

amelyek kihatással voltak az eljárás egészére. Tehát megállapítható, hogy a másodfokú bíróság a végzésével súlyosan megsértette Indítványozónak a bírósághoz forduláshoz való jogát, a jogorvoslathoz való jogát és az indokolt bírósági döntéshez való jogát is.

• • •

III.

ÖSSZEFOGLALÁS

50. Természetesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a tisztességes bírósági eljáráshoz biztosít jogot, és nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz. A jelen ügyben támadott bírósági végzések jogértelmezése a Bv. tv. 10/A. § szerinti kártalanítási eljárás lényegével ellentétes, azzal, hogy a kérelmezők a fogvatartás alatt elszenvedett sérelmeikért egy hazai fórum előtt hatékony jogorvoslatban részesüljenek.

51. A t. Alkotmánybíróság gyakorlata is rámutat arra, hogy a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést.

52. A jogalkotó Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdésében egyértelművé tette, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények orvoslása iránti kártalanítási kérelem benyújtásának pusztán az a feltétele, hogy a kérelmező éljen a Bv.tv. 144/B. § szerinti panasszal, azonban az nem, hogy e panaszt repetitíve többször terjessze elő a kérelmező. Indítványozó e követelménynek maradéktalanul eleget tett, azonban az eljáró bíróságok *contra legem* jogalkalmazással figyelmen kívül hagyták az Indítványozó által sérelmezett időszak jelentős részét, megfosztva ezzel Indítványozót az alapvető jogait ért sérelem kompenzálásától. Mindemellett a másodfokú bíróság rendkívül súlyosan megszegte Indítványozónak a bírósághoz forduláshoz való jogát, a jogorvoslathoz való jogát és az indokolt bírósági döntéshez való jogát. Mindezen mozzanatai a végzések Alaptörvény-ellenességét okozták megfosztva Indítványozót attól, hogy az Őt ért jogsérelmek, melyek az Alaptörvény III. Cikkét sértik magyarországi bírói fórum előtt legyenek kompenzálhatóak.

A fent kifejtettek alapján **kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a Gyulai Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 8.Bv.124/2019/6. számon hozott végzését és az azt**

helybenhagyó, Gyulai Törvényszék 12.Bpkf.281/2019/5. számú végzését, mint
alaptörvény-ellenes bírói döntéseket megsemmisíteni szíveskedjék.

Kelt: Budapest, 2019. november 25.

Indítványozó képviselőjében:

dr. Karsai Dániel
ügyvéd
Karsai Dániel Ügyvédi Iroda
1052 Budapest, Nyáry Pál ut. 10.

Karsai Dániel Ügyvédi Iroda
dr. Karsai Dániel András